

Forslag

til

Lov om voldgift i arbejdsstridigheder, der truer omfattende samfundsinteresser.

Fremsat den 5. oktober 1955 af *Bertel Dahlgaard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre), Skytte og Steen.*

§ 1.

Når statens forligsinstitution, jfr. lovbe- kendtgørelse om mægling i arbejdsstridig- heder af 21. december 1945, efter at have forsøgt at mægle i en mellem arbejdere og arbejdsgivere foreliggende arbejdskonflikt har erklæret sig ude af stand til at frem- sætte mæglingsforslag, eller når et fremsat mæglingsforslag er blevet forkastet og for- ligsinstitutionen anser en fornyet indgriben fra dens side for formålsløs, kan statsmini- steren, hvis arbejds konflikten vil udsætte omfattende samfundsinteresser for fare, be- stemme, at de foreliggende konfliktspørgs- mål gøres til genstand for voldgift i over- ensstemmelse med de i denne lov indeholdte bestemmelser.

Når en arbejdskonflikt herefter henvises til afgørelse ved voldgift, kan statsministe- ren forbyde enhver iværksættelse eller fort- sættelse af lockout eller strejke foranlediget af denne arbejdskonflikt. Indtil voldgifts- dommen er afsagt, skal de arbejds- og løn- ningsvilkår, der gjaldt ved arbejds konflik- tens udbrud, vedblive at gælde, hvis ikke parterne enes om noget andet.

§ 2.

Voldgiftsretten består af et formandsskab på 3 medlemmer samt 4 andre medlemmer, hvoraf de 2 udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening og 2 af De samvirkende Fagforbund.

Formand for voldgiftsretten er den faste voldgiftsrets formand. Den faste voldgifts-

ret udpeger formandsskabets 2 andre med- lemmer, af hvilke den ene skal være høje- steretsdommer og den anden en i erhvervs- økonomiske forhold kyndig nationaløkonom.

Formandsskabet udnævnes for et tidsrum af 3 år, medens de af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund udpegede medlemmer udnævnes for hver enkelt sag, der indbringes for retten.

Ved behandling af sager vedrørende løn- og arbejdsvilkår for arbejdsgivere eller ar- bejdere, der efter voldgiftsrettens formands skøn ikke kan anses for tilstrækkeligt re- præresenteret af de forannævnte hovedorga- nisationer, udpeger Dansk Arbejdsgiverfor- ening og De samvirkende Fagforbund hver kun eet medlem, medens den faste vold- giftsret udpeger 2 medlemmer, der skal have kendskab til arbejdsforholdene inden- for det pågældende område, og som skal repræsentere henholdsvis arbejdsgiver- og arbejderinteresserne indenfor området.

§ 3.

Forsåvidt der indenfor voldgiftsretten ikke foreligger enstemmighed om afgørel- sen af den foreliggende sag eller i det mind- ste 4 stemmer for en bestemt afgørelse, træffes afgørelsen af formandsskabet. For- såvidt der indenfor formandsskabet ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen eller i det mindste 2 stemmer for en bestemt afgørelse, bliver sagen at afgøre af vold- giftsrettens formand.

§ 4.

Angående procesmåde, rettens sæde m. m. skal bestemmelserne i §§ 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, stk. 1, 15 og 16, 1. punktum, i loven om den faste voldgiftsret være gældende med de lempelser, som rettens formand måtte finde påkrævede.

§ 5.

Efter at have hørt parterne og indhentet de yderligere oplysninger, som retten måtte skønne nødvendige, afsiger den en begrundet kendelse vedrørende de for retten indbragte konfliktspørgsmål.

Kendelsen kan højst omfatte et tidsrum af 1 år fra kendelsens dato, men den løber videre, indtil den af en af parterne opsiges til ophør efter udløbet af det i kendelsen fastsatte tidsrum. Opsigelsen skal ske med 3 måneders varsel.

§ 6.

Voldgiftsrettens kendelse er endelig og har de samme virkninger som en mellem parterne indgået overenskomst, således at eventuelle overtrædelser af kendelsens bestemmelser efter en af parternes begæring vil være at behandle som brud på overenskomstforhold og således vil kunne indtænkes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel ikendelse af bod og erstatning.

§ 7.

Udgifterne ved voldgiftsretten bæres af staten. Statsministeren fastsætter de nærmere regler herom.

§ 8.

Denne lov træder i kraft straks.

Bemærkninger til lovforslaget.

Lovgivningen til modvirkning af arbejdskonflikter indledtes i 1910 med loven om den faste voldgiftsret og loven om udnævnelse af en forligsmand i arbejdsstridigheder. Med den faste voldgiftsret var der skabt en domstol til afgørelse af spørgsmål om brud på gældende overenskomster (*retskonflikter*), og med forligsmandsinstitutionen var der givet staten en ret til *mægling* mellem parterne, hvor uenighed om ny overenskomst truede med at føre til arbejdsstandsning (*interessekonflikter*).

Medens der altså med hensyn til *retskonflikter* var tilvejebragt et fast udarbejdet system, der byggede på retslige afgørelser af opståede stridigheder, var man med hensyn til *interessekonflikter* blevet stående ved en tilstand, hvor konflikten, hvis mæglingen mislykkedes, måtte bringes til afslutning gennem en arbejdskamp i form af strejke eller lockout.

I tiden fra 1910 til 1929 ramtes samfundet da også mange gange af store arbejdskampe.

Under det socialdemokratisk-radikale ministerium, der udnævntes i 1929, indtrådte der imidlertid på dette punkt en faktisk ændring i udviklingen, idet der i de følgende år gang på gang blev grebet ind af statsmagten overfor store arbejdskonflikter, enten ved at gældende overenskomster forlængedes ved lov (lov af 31. januar 1933), eller ved at forkastede mæglingsforslag ophøjedes til lov (lov af 9. april 1937, lov af 8. april 1938, lov af 10. marts 1939 og lov af 10.

maj 1939), eller ved at der gennemførtes love om konflikternes afgørelse ved en voldgiftskendelse, afsagt af en i anledning af den pågældende konflikt nedsat voldgiftsret (lov af 21. april 1934, lov af 29. marts 1936 og lov af 30. maj 1940). Under besættelsen indførtes endelig en egentlig voldgiftsinstitution (arbejds- og forligsnævnet) til afgørelse af alle forekommende interessekonflikter.

Den 1. november 1945 ophævedes arbejds- og forligsnævnet; men allerede det følgende år gennemførtes to love af 10. maj 1946 og 24. maj 1946, hvorefter arbejdskonflikter standsedes ved, at de af forligsmanden stillede forligsforslag ophøjedes til lov. Ved lov af 18. maj 1950 standsedes dernæst en konflikt mellem Landbrugets Arbejdsgiverforening og arbejdsmandsforbundet ved, at det stillede forligsforslag med enkelte af parterne tiltrådte ændringer ophøjedes til lov, og endelig standsedes ved lov af 20. april 1955 en konflikt mellem de samme organisationer, idet konflikten fandt sin afgørelse ved en voldgiftskendelse afsagt af en voldgiftsret, nedsat i henhold til nævnte lov.

I de sidste 26 år har tilstanden herhjemme altså været den, at statsmagten faktisk ikke har tilladt et frit forløb af arbejdskampe, der udsatte omfattende samfundsinteresser for fare.

Efter de forhandlinger, som har været ført om disse statens indgreb i arbejdskonflikterne, kan det fastslås, at alle politiske partier (måske med und-

tagelse af kommunisterne) erkender, at arbejdskonflikter i givet tilfælde kan true så store samfundsinteresser, at det både er statens ret og pligt at bringe dem til afslutning. Dernæst erkendes det øjensynligt også, at de af forligsinstitutionen udarbejdede mæglingforslag ikke i almindelighed kan forventes at afgive et rationelt grundlag for statens afgørelse af en konflikt, idet forligsinstitutionens opgave i henhold til loven ikke er at stille de forslag, som i og for sig er de mest sagligt begrundede under hensyn til, hvad retfærdighed byder eller hensynet til produktionens vilkår tilsiger, men alene skal tilstræbe at fremsætte forslag, der i den givne situation har mulighed for at opnå begge parternes tilslutning.

Efter den erkendelse, man således i alle kredse er nået til, synes der ikke at være nogen saglig begrundelse for at opretholde den nuværende tilstand, hvor enhver stor konflikt møder samfundet uforberedt, og organisationerne allerede nu fører deres overenskomstforhandlinger i bevidstheden om, at samfundsmagten vil træffe afgørelsen, hvis der i en meget omfattende konflikt ikke opnås enighed mellem parterne.

Ud fra disse synspunkter forelægges nærværende forslag. Lovforslaget bygger på den opfattelse, at overenskomsterne mellem arbejdere og arbejdsgivere som hovedregel må hvile på den frie aftale mellem parterne, og at det er af den største samfundsmæssige værdi, at arbejdere og arbejdsgivere gennem forhandling kan nå frem til den afgørelse vedrørende løn- og arbejdsvilkår, som giver gode muligheder for produktionen og samtidig sikrer arbejdere og funktionærer en retfærdig andel af produktionens udbytte. Med den kultur og indsigt, alle kredse indenfor dansk produktionsliv er nået frem til, skulle der også være mulighed for, at en rolig fremadskridende økonomisk udvikling vil føre til, at den overvejende del af afgørelserne vedrørende erhvervslivets forhold fremtidig vil kunne nås gennem en sådan fri forhandling; men lige så sikkert er det, at der i kommende tider vil indtræffe de tilfælde, hvor der ikke opnås et resultat gennem forhandling, og hvor en afgørelse gennem en langvarig arbejdskamp vil angribe selve samfundets velfærd. I denne forbindelse må det ud fra samfundsmæssige synspunkter også tillægges den største vægt, at en afgørelse truffet på grundlag af, hvilken part der kan holde længst ud i en arbejdskamp, i enhver henseende er irrational, idet der næppe kan tænkes en mere vilkårlig målestok for en afgørelse.

Nærværende forslag går da ud fra den betragtning, at stående overfor en sådan situation,

hvor organisationerne svigter og ikke formår at løse de opgaver, som deres stilling i samfundet forpligter dem til, må den regering og lovgivningsmagt, som har ansvaret for det fælles samfunds velfærd, forebygge ulykkerne og drage omsorg for en af uvildige mænd på ret og billighed bygget afgørelse.

Det foreslås da i lovforslagets §§ 1 og 2, at der oprettes en voldgiftsret, som er rede til at træde i funktion, når en situation af foran nævnte art indtræder. Denne ret foreslås sammensat på en sådan måde, at den både omfatter en ligelig repræsentation for de parter, sagen angår, og et antal medlemmer, som kan ventes at sidde inde med de bedste betingelser for at kunne dømme sagligt og retsindigt og med vilje til upartiskhed.

Til formand for retten foreslås formanden for den faste voldgiftsret, og samtidig foreslås det, at formanden sammen med to af den faste voldgiftsrets udpegede medlemmer med juridisk og national-økonomisk indsigt udgør rettens formandsskab.

Medens formandsskabet vælges for 3 år ad gangen, foreslås det, at de af organisationerne udpegede medlemmer vælges for hver enkelt sag, så det sikres, at personer med specielt kendskab til den pågældende sag får sæde i retten.

For det tilfælde, at en sag vedrører løn- og arbejdsvilkår, der efter retsformandens skøn ikke kan anses for tilstrækkeligt repræsenteret af hovedorganisationerne, foreslås to af de af organisationerne udpegede medlemmer erstattet af 2 af den faste voldgiftsret udpegede medlemmer med kendskab til arbejdsforholdene indenfor det pågældende område, som skal repræsentere henholdsvis arbejdsgiver- og arbejderinteresserne indenfor området.

I forslaget § 1 fastslås det, at voldgiftsretten træder i funktion, når arbejdskonflikten er af en sådan karakter, at statsministeren skønner, at den vil udsætte omfattende samfundsinteresser for fare.

Konkrete direktiver for voldgiftsrettens virksomhed vil det formentlig ikke være rigtigt at give i selve loven, da der foruden de almene hensyn, som må være afgørende for retten, vil kunne tænkes specielle af den foreliggende situation af-fødte omstændigheder, som der bør tages hensyn til, men som ikke forud kan angives i generelle regler; men det følger af sagens natur, at det for retten må være en rettesnor, at dens afgørelser giver medarbejderne i erhvervslivet så gode kår, som kan forenes med opretholdelsen af erhvervenes konkurrenceevne og dermed opretholdelsen af gode produktionsmuligheder.

Det er en selvfølge, at voldgiftsrettens formandsskab må have adgang til gennem foreliggende materiale at følge den økonomiske udvikling indenfor erhvervslivets forskellige dele.

Det bestemmes i § 5, at en af voldgiftsretten afsagt kendelse højst har gyldighed for et år fra kendelsens dato, idet dens bestemmelser dog fortsat gælder, hvis opsigelse ikke afgives af en af parterne.

Voldgiftsrettens kendelse har i henhold til forslaget § 6 samme virkning som en mellem parterne indgået overenskomst, således at overtrædelser af kendelsens bestemmelser vil kunne indankes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel ikendelse af bøde og erstatning.
